

Koolide võrdlus rahulolu ja õppimist mõjutavate tegurite põhjal koolide suurusgruppide lõikes 2021. aasta riikliku rahuloluküsitluse andmetel

Maie Kitsing
Rena Selliov

Taust

Kokkuvõtte põhineb 2021. aasta rahuloluküsitluste andmetel. **11. klassi õpilasi** osales rahuloluküsitluses 5193 (7791-st õpilasest). Küsitluses osalenud õpilastest õpivad 72,0% munitsipaalomandis olevates koolides, 3,0% eraomandis olevates koolides ja 24,9% riigi omanduses olevates koolides. Kodus räägitava keele alusel domineerivad kogumis õpilased, kelle koduseks keeleks on eesti keel (68,3%), järgnevad kodus vene keelt rääkivad õpilased (20,4%), eesti ja vene keelt rääkivad õpilased (4,4%), eesti ja mõnes muus keeles rääkivad õpilased (4,7%). Vastajate arvud ja osakaalud erinevates vastajagruppides maakondade lõikes leiab [siit](#) (lk 14, Tabel 2).

Põhisõnumid

- 11. klassi õpilaste (vanus 17–18) hinnangud oma kooliga rahulolule, oma põhivajaduste rahuldamisele seoses õppimisega (seotus kooliga, autonoomia ja enesetõhusus), rahulolule õpikeskkonnaga, õpihuvile ja õppimise väärtustamisele ning oma kooli mainele on alla 100 õpilasega koolides keskmiselt madalamad kui üle 300 õpilasega koolides.**
- Levinud on arvamus, et väikestes koolides on individuaalsem lähenemine ja suurem tugi. Paraku ei toeta õpilaste hinnangud seda arvamust.** Andmed näitavad, et väikeste gümnaasiumite (alla 100) noorte hinnangud koolis pakutavale toele (õpetajaid huvitab, kuidas mul koolis läheb; kui vaja, saan koolis õppimiseks lisatuge; koolis on täiskasvanuid, kelle poole saan murega pöörduda) on samuti keskmiselt pisut madalamad võrreldes nt õpilaste arvamustega, kes on üle 300 õpilasega koolidest.
- Noorte rahulolu võrdluse põhjal võib öelda, et alla saja õpilasega koolis pole alati tagatud võrdsed võimalused õppimiseks** võrreldes suuremate koolidega: nende põhivajadused õppimiseks on keskmiselt vähem kaetud, õpikeskkond keskmiselt kehvem, õpetajaskond on õpilaste hinnangul keskmiselt vähem toetav kui suurtes koolides.
- Väiksemate koolide hulgas on suurematest rohkem selliseid koole, kus madalama sotsiaalmajandusliku taustaga õpilaste osakaal on keskmisest kõrgem.** See tähendab, et õpilastel, kel puudub või on väga nõrk kodune toetus/taust õppimiseks, võivad olla ka keskmiselt kehvemad tingimused koolis õppimiseks. See omakorda tähendab ebavõrdsust hariduse omandamisel. Teisisõnu, suuremate koolide õpilastel on tõenäoliselt keskmiselt parema hariduse näol konkurentsieeliseid nii õpingute jätkamises kui ka tööturul. Pikemas perspektiivis võib selline olukord süvendada maa- ja linna piirkondade elanike kihistumist nii haridustaseme kui ka haridustasemest sõltuvate tunnuste poolest (nt ettevõtlikkus, sotsiaalne keskkond jne). Teiselt poolt võib väike kodulähedane gümnaasium olla keskmiselt kehvema sotsiaalmajandusliku taustaga (samas koduse toega) õpilastele ainus võimalik valik haridusteed pärast põhikooli jätkata. Väikeses gümnaasiumis õppimine võib olla ka inimeste teadlik valik ning see, et vaatlusaluse grupi keskmine on suuremate gruppide keskmistest madalam, ei tähenda seda, et ka väikeste gümnaasiumite hulgas ei oleks tugevaid ja kõrge rahuloluga koole.

Koolide jaotus õpilaste arvu alusel:

- Gümnaasiumid alla 100 õpilase
- 100-150
- 151-200
- 201-300
- 301 ja rohkem

Kokkuvõtte alla 100 õpilasega koolide õpilaste hinnangutest võrreldes õpilaste arvult suuremate koolidega

<ul style="list-style-type: none">• 0-100 õpilasega gümnaasiumites kokku keskmised hinnangud rahulolule on valdavalt samasugused kui ka 101-150 ning 151-200 õpilasega gümnaasiumites, kuid 300 õpilasega kool jääb ikkagi eristuma.• Tulemused keskmiselt ei ole kehvad, kuid suure osa näitajate puhul (rahulolu, seotus kooliga, autonoomia, ennastjuhtiv õppija, enesetõhusus, distsipliin, motivatsioon, kooli maine, rahulolu õpikeskkonnaga, õppetöö mõtestatus, õpetajate tugi (õpetajaid huvitab, kuidas mul koolis läheb; kui vaja, saan koolis õppimiseks lisatuge; koolis on täiskasvanuid, kelle poole saan murega pöörduda), on nii 0-100 õpilasega gümnaasiumites kui ka suurema õpilaste arvuga gruppides hinnangud madalamad kui vähemalt 301 õpilasega koolide grupis.• Hinnang liikumisvõimalustele on ainus, mis on 0-100 õpilasega grupis kõigest ülejäänud gruppidest oluliselt kõrgem.• Ülejäänud näitajate puhul (hinnang kodusele keskkonnale, kurnatus, rahulolu toitlustusega, koostöine õpetamine, individuaalne tunnustamine, individuaalne tagasiside) koolide suurusgruppide vahel hinnangutes statistiliselt olulisi erinevusi ei olnud.

Detailsem ülevaade

Rahulolu	Keskmiselt rahulolevamad on õpilased gümnaasiumites kus on rohkem kui 200 õpilast. Üle 300 õpilasega eristuvad veelgi enam. Teistes gruppides statistlist erinevust pole
Seotus kooliga	Oma kooliga tunnevad end keskmiselt rohkem seotuna õpilased, kes õpivad üle 300 õpilasega gümnaasiumites. Teistes gruppides statistlist erinevust pole
Distsipliin	Distsipliin on keskmiselt oluliselt kõrgem üle 300 õpilasega koolides
Autonoomia	Üle 300 õpilasega koolides on autonoomia õpilastel keskmiselt suurem
Enesetõhusus	Enesetõhususe tunnetamises üle 300 koolide õpilased tunnetavad seda keskmiselt kõrgemalt
Ennastjuhtiv õppija	Üle 300 õpilasega gruppides on hinnangud keskmiselt pisut kõrgemad ülejäänud gruppidest
Liikumisvõimalused	Hinnang liikumisvõimalustele on muudest gruppidest kõrgem kuni 100 õpilasega koolide grupis

Kodune keskkond	Puudub erinevus
Motivatsioon	Motivatsioon on ülejäänud suurusgruppidega võrreldes kõrgem üle 300 õpilasega koolides
Kurnatuses	Puudub statistiliselt oluline erinevus
Kooli maine	201-200 õpilaega koolides on kooli maine vastanute hinnangul pisut kõrgem kui väiksemates suurusgruppides, üle 300 õpilasega koolides hinnatakse kooli mainet oluliselt kõrgemaks kui kõigis väiksema õpilaste arvuga gruppides
Rahulolu toitlustusega	Kogu kuni 100 õpilasega koolide grupis rahulolu toitlustusega suurema õpilaste arvuga koolide gruppidest ei eristu
Rahulolu õpikeskkonnaga	Keskmiselt oluliselt parem üle 300 õpilasega koolides
Koostöisele õppimisele	Antud hinnangutes erinevus puudub
Õppetöö mõtestatus	Hinnang on kõrgem üle 300 õpilasega koolides kui teistes kooligruppides. Kogu kuni 100 õpilasega grupis on hinnang õppetöö mõtestatusele üldjoontes pigem sama, mis ülejäänud kuni 300 õpilasega suurusgruppides, st statistiliselt oluliselt madalam kui vähemalt 301 õpilasega koolides
Tunnustamises erinevus	Sisulist erinevust koolide suurusgruppide vahel ei ole
Õpetaja huvitub, kuidas mul koolis läheb	Üle 300 õpilaste koolides tunnevad õpilased rohkem, et õpetaja huvitub, kuidas neil koolis läheb. Kuni 100 õpilasega koolide grupp on pigem sarnane ülejäänud kuni 300 õpilasega koolide gruppidega. Kõige madalamad hinnangud väitele, et õpetajaid huvitab see, kuidas mul koolis läheb, on 151-200 kui ka 201-300 koolide gruppides ning need eristuvad oluliselt vähemalt 301 õpilasega grupist
Tugi õppimiseks	Üle 300 õpilasega koolides tunnetavad õpilased enam tuge kui 151-200 ja 201-300 koolides, teistega statistiliselt olulist erisust pole
Koolis on täiskasvanud, kelle poole saan murega pöörduda	Eristuvad üle 300 õpilasega koolid, kus hinnangud on statistiliselt oluliselt kõrgemad, st neist tunnetavad vastanud õpilased teistest gruppidest enam, et koolis on täiskasvanuid, kelle poole saavad murega pöörduda

Tegurite sisu

Kooliga rahulolu: Koolis on huvitav. Tunnen ennast koolis hästi. Enamasti lähen ma kooli hea meelega.

Õpilaste põhivajaduste rahuldatus

- **Autonoomia:** Tunnen, et saan koolis olla mina ise. Tunnen, et saan õppida nii nagu ise parimaks pean.
- **Enesetõhusus:** Ma tunnen, et saan koolis antavate ülesannetega hakkama. Olen kindel oma võimetes need õpingud lõpetada.
- **Seotus:** Kaasõppijad hoolivad minust. Ma saan klassikaaslastega hästi läbi. Teised õpilased aitavad mind, kui seda vajan.

Õpilaste rahulolu koolikeskkonna erinevate aspektidega:

- **Õppedistsipliin:** Minu klassis peetakse õppimist oluliseks. Minu klassis kuulatakse, kui õpetaja räägib.
- **Toitlustus:** Olen rahul kooli sööklaga. Olen rahul koolitoiduga.
- **Õpikeskkond:** Olen rahul tunniplaaniga. Olen rahul õppematerjalidega (nt õpikud ja töövihikud), mida koolis kasutatakse. Olen rahul klassiruumidega.
- **Liikumisvõimalused koolis:** Saan iga päev vähemalt mõnes vahetunnis õue minna. Tundides ei pea ma kogu aeg istuma, vaid saan vahepeal liikuda, nt rühmatööd tehes või ülesandeid lahendades. Õpetajad julgustavad meid vahetunnis aktiivselt liikuma.

Õpilaste hinnangud õppimisega seotud aspektidele:

- **Ennastjuhtiv õppimine:** Kui mõni asi mind tunnis huvitab, siis otsin selle kohta pärast lisainfot, et asjast rohkem teada saada. Kui mõni õpitav asi on mulle oluline, siis õpetajad aitavad mul sellega põhjalikumalt tegeleda.
- **Motivatsioon:** Ma ei taha enam koolis õppida. Tunnen, et olen kaotanud huvi õppimise vastu. Kahtlen pidevalt, kas mu õpingutel on mingit mõtet.
- **Kurnatus:** Kooliga seotud probleemide tõttu magan öösel sageli halvasti. Tunnen, et olen koolitöödega üle koormatud.

Õpilaste rahulolu kooliväliste aspektidega

- **Kodune keskkond:** Minu vanematel on aega, et minuga rääkida. Minu vanemad küsivad minu koolipäeva kohta
- **Kooli maine:** Olen uhke, et õpin just selles koolis. Soovitaksin oma kooli ka teistele õpilastele. Minu koolil on hea maine.

Muutuv õpikäsitus - õpilaste hinnangud aktiveerivate õppemeetodite kasutamisele koolis

- **Arengut toetav tagasiside:** Õpetajad selgitavad mulle, mida ma olen teinud hästi. Õpetajad selgitavad mulle, mida ma saaksin paremini teha.
- **Individaalne tunnustamine:** Õpetajad tunnustavad ka nende õpilaste osalemist ja püüdlikkust, kelle õpitulemused jäävad kesiseks. Õpetajad kiidavad nii parimaid õpilasi kui ka neid, kes parandasid oma varasemaid tulemusi.
- **Õppetöö mõtestatus:** Õpetajad toovad igas tunnis näiteid elust. Uut teemat sisse juhatades selgitab õpetaja kus ja milleks neid teadmisi kasutada saab. Õpetajatel on tavaks kirjeldada õpitava materjali seoseid igapäeva eluga.
- **Koostöine õpetamine:** Teised õpetajad käivad meie tundides. Meil käivad tunde andmas ka lapsevanemad.